

Interview over het SETA-concept (Samen en toch apart)

Lokale overheden delen steeds vaker hun ambtenaren

Door Nelleke Trappenburg
Amsterdam

In licht bewerkte vorm verschenen in: Het Financieele Dagblad woensdag 15 augustus 2012, blz. 4.

Door uitbreiding van taken en geldtekort kunnen veel gemeenten niet meer op eigen houtje opereren

Steeds meer gemeenten voegen hun volledige ambtelijk apparaat samen. Door de uitbreiding van hun taken en financiële krapte kunnen ze het alleen niet meer bolwerken.

De ambtelijke fusie komt erop neer dat gemeenten zelf alleen nog bestaan uit een college van B&W en een gemeenteraad met een kleine staf. Voor de beleidsadviezen en de uitvoering vallen ze terug op een ambtelijke organisatie die ze delen met andere gemeenten. Elke gemeente houdt wel haar eigen loketten, dus voor burgers en bedrijven verandert er niets.

Blaricum, Eemnes en Laren waren in 2008 de eerste gemeenten die deze vergaande vorm van samenwerking toepasten. Sindsdien is de ambtelijke fusie in opmars. Zo voegden onder meer de Groningse gemeenten Veendam en Pekela vorig jaar hun ambtenaren samen. De nodige fusies zijn in voorbereiding, bij voorbeeld die van de Twentse gemeenten Dinkelland en Tubbergen per 2013. Ook zitten er ambtelijke fusies in de pijplijn. Zo gaan Aalsmeer en Amstelveen vanaf 2013 verder met één gezamenlijke ambtelijke organisatie, net als Wassenaar en Voorschoten.

'Het is echt een hype nu. Er komen voortdurend gemeenten bij ons langs om te vragen hoe het werkt', zegt Johannes van Nieukerken, directeur van de gezamenlijke ambtelijke organisatie van Pekela en Veendam.

Reden dat gemeenten hun ambtenaren gaan delen is dat ze hun werkzaamheden alleen niet meer kunnen bolwerken. Gemeenten hebben er de laatste jaren de nodige taken bij gekregen. Zo zijn ze sinds 2006 verantwoordelijk voor de bijstand en sinds 2007 voor de thuiszorg. Als het aan het demissionair kabinet ligt, krijgen ze er in de toekomst ook de jeugdzorg, de arbeidsongeschiktheidsregeling voor jonggehandicapten wajong en een deel van de AWBZ voor langdurig zieken bij.

Daarbij hebben gemeenten steeds minder middelen door de crisis. Het Rijk bezuinigt fors op de gemeenten en hun taken, gemeenten lijden veelal verlies op hun grondposities door het stilvallen van de woningmarkt en het aantal mensen in de bijstand neemt toe. Daar komt nog bij dat burgers steeds hogere eisen stellen aan de dienstverlening van gemeenten. Ook wordt het steeds lastiger om goed personeel aan te trekken.

Dit alles noopt gemeenten ertoe om groter te worden. Dan kunnen ze profiteren van schaalvoordelen en zijn ze minder kwetsbaar. Als één ambtenaar alle juridische vragen moet beantwoorden, gaat het eerder mis dan dat een hele juridische afdeling dat doet met meerdere specialisten. In plaats van een gehele fusie via gemeentelijke herindeling kiezen gemeenten steeds vaker voor de variant van een ambtelijke fusie.

Volgens Arno Korsten, emeritus hoogleraar bestuurskunde aan de Open Universiteit en grondlegger van het model van de ambtelijke fusie, is deze variant mede in opkomst doordat de regering geen actief beleid meer voert op gemeentelijke herindeling. Het demissionair kabinet-Rutte laat het aan de gemeenten zelf over om te bepalen of ze fuseren met anderen of niet. Gemeentebesturen zijn uiteraard niet geneigd hun eigen bestaan op te blazen, dus kiezen ze eerder voor de ambtelijke fusie.

Volgens Korsten heeft ambtelijke fusie ook de nodige voordelen ten opzichte van de herindeling. Allereerst blijft het gemeentebestuur van de verschillende gemeenten in tact, waardoor de afstand tot de burgers klein blijft. Daarbij blijft de gemeente, waarmee mensen zich verbonden voelen, gewoon bestaan. Herindeling leidt vaak tot veel weerstand, omdat mensen hun gemeente niet op willen geven. Als laatste suggereert herindeling dat de juiste schaal gevonden is, terwijl voor veel problemen een nog grotere schaal nodig is. De ambtelijke fusie is daarin flexibeler.

Rien Fraanje, expert op het gebied van intergemeentelijke samenwerking bij de Raad voor het openbaar bestuur, is enthousiast over de nieuwe variant. Uit een onderzoek van zijn hand blijkt dat van alle samenwerkingsvormen deze vergaande optie het meest effectief is. 'De kwetsbaarheid wordt minder, de kwaliteit gaat omhoog. De uitvoeringsorganisatie neemt namelijk vaak de beste presterende gemeente als norm. Daarbij kunnen de kosten omlaag gaan. Maar daar moet niet teveel van verwacht worden. In het begin kost een fusie vooral geld.'